

Vergaderjaar 2023–2024

32 011

Tabaksbeleid

Nr. 106

**BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN VOLKSGEZONDHEID,
WELZIJN EN SPORT**

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 3 oktober 2023

Met deze brief stuur ik uw Kamer twee onderzoeken van het Trimbos-instituut. Het eerste onderzoek betreft de «jongerenmonitor tabaks- en nicotineproducten». Uit deze nieuwe monitor blijken gebruikscijfers van de e-sigaret (ook wel *vape* genoemd), tabak en nicotinezakjes onder jongeren tussen de 12 en 25 jaar. Het tweede onderzoek betreft een nieuwe factsheet met de laatste wetenschappelijke stand van zaken van de e-sigaret. De informatie van het Trimbos-instituut baart mij zorgen. In deze brief geef ik mijn reactie op deze onderzoeken. Ook informeer ik uw Kamer over de aanstaande campagne van #artsenslaanalarm over e-sigaretten.

E -sigaretgebruik onder jongeren

Ik heb grote zorgen over het gebruik van tabaks- en nicotineproducten onder jongeren en jongvolwassenen. Daarom is het van belang dat er goede data beschikbaar is over (trends in) het gebruik van deze middelen onder jongeren en jongvolwassenen. Ik ben dan ook blij dat het Trimbos-instituut deze jongerenmonitor heeft opgezet.

De monitor laat helaas zien dat het percentage jongeren en jongvolwassenen dat e-sigaretten gebruikt veel te hoog is. In 2023 gebruikte 21,7 van de jongeren tussen de 12 en 25 jaar in het afgelopen jaar een e-sigaret en 10,3% van de jongeren gebruikte een e-sigaret in de afgelopen maand. In de jongere doelgroep onder de 18 is het percentage dat het afgelopen jaar een e-sigaret heeft gebruikt ook opvallend hoog: 10,2% bij 12–14-jarigen en 23,3% bij de leeftijdsgroep 15–17 jaar. Dit hoge gebruik onder minderjarigen is zeer zorgwekkend. Bovendien laat de monitor zien dat het gebruik van e-sigaretten en sigaretten hand in hand gaan: maar liefst 69,1% van de jongeren die maandelijks een e-sigaret gebruiken, roken óók maandelijks sigaretten.

In de factsheet e-sigaretten zet het Trimbos-instituut de laatste cijfers en feiten over de e-sigaret op een rij. Op basis van hun bevindingen geeft het Trimbos aan dat de Nederlandse volksgezondheid het meest gebaat is bij ontmoediging van e-sigaretten als consumentenproduct. Om de producten beschikbaar te houden voor de groep rokers die het echt niet lukt om te stoppen met roken met bewezen effectieve hulpmiddelen die volgens de Nederlandse richtlijn als rookstopmethode worden aanbevolen, adviseert het Trimbos om de e-sigaret als receptgeneesmiddel te reguleren.

Dat het gebruik van e-sigaretten onder jongeren zo hoog is, is simpelweg onacceptabel. De e-sigaret is onder andere door de tabaksindustrie op de markt gebracht als minder schadelijk alternatief voor het roken van tabakssigaretten en als middel om te stoppen met roken. De afgelopen jaren is het product door zoete smaken en hippe vormgeving echter dusdanig aantrekkelijk gemaakt voor jongeren waardoor het vermoeden ontstaat dat deze producten gericht voor hen worden ontwikkeld. Ook zorgen deze eigenschappen ervoor dat vapes onschuldiger lijken dan ze eigenlijk zijn. In de media zie ik immers steeds vaker berichten voorbij komen over jongeren die ernstige longschade oplopen door het gebruik van een e-sigaret. Daarnaast hebben we het afgelopen decennium in de Verenigde Staten gezien dat heel veel jongeren verslaafd raakten aan nicotine door het gebruik van de e-sigaret. Mijn schrikbeeld is dat dit ook in Nederland gaat gebeuren. Dat is ook de reden dat ik een groot aantal extra maatregelen heb aangekondigd of al heb ingevoerd om het gebruik van e-sigaretten onder jongeren tegen te gaan:

- Vanaf 1 juli 2023 is er een online verkoopverbod van kracht geworden voor e-sigaretten
- Het smaakjesverbod is in werking getreden en de handhaving start per 1 januari 2024
- Er worden er neutrale verpakkingen voor e-sigaretten ingevoerd
- Vanaf 2025 mogen e-sigaretten alleen nog verkocht worden in tabaksspecialzaken
- Het RIVM onderzoekt op mijn verzoek welke stappen er ondernomen kunnen worden om het uiterlijk van e-sigaretten minder aantrekkelijk te maken, met name voor jongeren – dit naar aanleiding van de motie van de leden van der Laan (D66) en Ceder (CU)¹
- Sinds 2020 geldt het rookverbod ook voor e-sigaretten
- Voor een deel van deze maatregelen geldt dat deze nog hun volledige effect moeten laten zien. Het is echter mijn verwachting dat deze maatregelen het gebruik van e-sigaretten, met name voor jongeren, flink naar beneden zal brengen.

Met de invoering van het smaakjesverbod, het (online) verkoopverbod en het invoeren van neutrale verpakkingen van e-sigaretten is Nederland, samen met landen als Denemarken en Finland voorloper in Europa. Het blijft echter belangrijk dat er kritisch gevolgd wordt of de maatregelen genoeg effect hebben op het gebruik van e-sigaretten onder jongeren. Ondertussen wordt er nagedacht over wat eventuele vervolgmaatregelen zouden kunnen zijn. Het onderzoek van het RIVM naar de aantrekkelijkheid van de uiterlijke kenmerken van de e-sigaret geeft hier een denkrichting voor.

Tabaksgebruik onder jongeren

Er is de afgelopen tijd terecht veel aandacht voor het gebruik van e-sigaretten onder jongeren en jongvolwassenen. De monitor laat echter zien dat we daarnaast de problematiek van het roken van sigaretten door

¹ Kamerstuk 32 793, nr. 668

jongeren niet uit het oog mogen verliezen. De monitor laat namelijk zien dat het roken van tabakssigaretten door jongeren nog hoger ligt dan het gebruik van e-sigaretten.

In 2023 heeft 27,4 procent van de 12- t/m 25-jarigen in het afgelopen jaar gerookt. 18,1% rookt al maandelijks sigaretten. Roken neemt snel toe met de leeftijd. Onder 12–14-jarigen rookt 5,5% maandelijks. Onder 22–25-jarigen is dat al 36,1%. Onder de jongeren die afgelopen maand hebben gerookt, gebruikt 39,3% ook elke maand een e-sigaret.

De cijfers laten helaas zien dat nog elke dag veel jongeren beginnen aan die eerste sigaret. En die eerste sigaret leidt in veel gevallen uiteindelijk tot een zeer hardnekkige (nicotine)verslaving met grote lichamelijke schade tot gevolg. Een rookvrije generatie in 2040 waarin kinderen niet gaan roken en niet worden blootgesteld aan tabaksrook ligt helaas nog niet binnen handbereik. Op dit moment worden er nog verschillende maatregelen voorbereid om ook het roken van tabakssigaretten onder jongeren en jongvolwassenen te ontmoedigen. Zo gaat onder andere de accijns op een pakje sigaretten per 1 april 2024 fors omhoog waardoor een pakje sigaretten ongeveer 11 euro zal gaan kosten. Daarnaast wordt met het verbod op de verkoop van rookwaren in supermarkten per 1 juli 2024 een grote stap gezet in het verminderen van het aantal verkoop-punten van rookwaren.

Nicotinezakjes

Het Trimbos-instituut heeft in de monitor ook het gebruik van nicotine-zakjes (ook wel snus genoemd) onderzocht. Op dit moment is de verkoop van deze zakjes via de Warenwet in Nederland verboden als er meer dan 0,035 milligram nicotine per zakje bevatten. Toch worden op de markt zakjes met hoge concentraties aangetroffen en heeft 4,3% van de jongeren het afgelopen jaar snus gebruikt. Ook dit vind ik zeer zorgelijk gezien de schadelijke effecten van nicotine bij jongeren. Nicotine verstoort de aanleg van verbindingen in de hersenen. Jongeren die nicotine gebruiken hebben op latere leeftijd bijvoorbeeld meer kans op concentratieproblemen of het ontwikkelen van een depressie. Zoals ook eerder aan uw Kamer gemeld is het van groot belang dat we niet alleen een rookvrije generatie nastreven, maar ook een nicotinevrije generatie. De wijziging van de Tabaks- en rookwarenwet waarmee alle nicotinezakjes verboden worden en andere nicotineproducten streng worden gereguleerd ligt ter behandeling in uw Kamer.

Campagne #artsenslaanalarm

In deze periode start een nieuwe campagne van #artsenslaanalarm die zich richt op vaperen door jongeren. #artsenslaanalarm is een collectief van artsen vanuit allerlei specialisaties die zich inzetten voor een rook- en nicotinevrije generatie. Afgelopen voorjaar hebben de artsen al een zeer succesvolle campagne gelanceerd gericht op het aanspreken van influencers die via sociale media bewust of onbewust vapes aan jongeren aanprijzen. Toen heeft een groot aantal influencers aangegeven te stoppen met het promoten van deze producten. Ik ben blij met het initiatief vanuit het artsencollectief en blijf hen dan ook ondersteunen.

Het is heel belangrijk dat er meer bewustwording komt over de schadelijke effecten van e-sigaretten, bij jongeren, jongvolwassenen, maar ook bij ouders. #artsenslaanalarm draagt hier in belangrijke mate aan bij.

De Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
M. van Ooijen